

MEGEMLEKEZÉSEK

Kiss Lajos (1922–2003)

Kiss Lajos akadémikus 1922. június 2-án született Debrecenben, és ugyanott helyezték őt örök nyugalomra 2003. február 16-án, Budapesten bekövetkezett halála után. Életének, pályájának nagyobb része ugyan szülővárosától távol zajlott, de — ahogyan ő nevezte — a „legmagyarabb” városhoz mindvégig erős kötelékek fűzték.

Kiss Lajos eredetileg nem nyelvésznek készült: fiatal tüztisztként szolgált a II. világháborúban, és csak a több éves hadifogságból hazatérve iratkozott be a Debreceni Egyetemre, ahol orosz–német szakos hallgatóként tanult, és ahol rövidesen már maga is szlavisztikát tanított. 1954-ben Budapestre került, nyelvészpályája a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében bontakozott ki. Szlavistaként kezdetben polonisztikával, majd russisztikával foglalkozott, de fokozatosan birtokba vette a szlavisztika szélesebb területeit is. Olyan kiváló tudóst mondhatott a mesterének, mint Hadrovics László, de Knieszsa István és Melich János személyisége is nagy hatással volt rá. Hozzájuk hasonlóan Kiss Lajos is a hungarológiai központú szlavisztikát művelte, és munkásságával tovább erősítette az elődei által e két tudományterület között kiépített kapcsolatokat. Kiss Lajos egész pályájából kitűnik, hogy tudományos habitusát, értékrendjét az a tudományos környezet határozta meg, amely az úgynevezett budapesti iskola elveihez, módszereihez kötődően az 1950-es-60-as években nemzetközi hírű szlavisztikai műhelyt hozott létre Budapesten.

Kiss Lajos nyelvészpályája azonban — éppúgy, mint elődeié — nem maradt meg a szlavisztika keretei között. A nyelvtudomány sokféle ágát művelte szakavatott tudással, közülük nem egy területen — elsősorban a nemzeti tudományokban, de számos kérdésben nemzetközi vonatkozásban is — meghatározóvá vált a működése. Írásainak hitelességét nemcsak a szűkebb értelemben vett szakmai tudásának a megbízhatósága és egyben sokszínűsége teremti meg, hanem az a szerteágazó, már-már enciklopédikus tájékozottság és érdeklődés is,

amely a történelem, a földrajz, az irodalom, a művészetek mellett sok más témakörre is kiterjedt.

Szakmai érdeklődése középpontjában leginkább a szó állt: eredményei közül legtöbb a lexikológia és a lexikográfia területéhez tartozik. Fontos szótárak létrehozásában vállalt részt: pályája kezdetén munkatársa volt „A magyar nyelv értelmező szótára”-nak (Akadémiai Kiadó, 1959–1962), valamint a Hadrovics–Gáldi-féle magyar–orosz szótárnak. Az 1960-as években szerkesztője, szócikkírója volt „A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára” első két kötetének (Akadémiai Kiadó, 1967–1970). Később, az 1980-as évek végétől az „Akadémiai nagyszótár” munkálatait vezette, határozott irányt és keretet adva a hosszú idő óta húzódó vállalkozásnak. Korszerűsítette és átdolgozta az orosz–magyar nagyszótár anyagát, amely elektronikus formátumban jelent meg (Bp., 1998). A szláv eredetű magyar tükörszókat feldolgozó monográfiájával (Szláv tükörszók és tükörjelentések a magyarban. Akadémiai Kiadó, 1976) mintát teremtett e lexikai kategória tárgyalása terén. A fentiek mellett is számos szófejtést publikált, egy jókora csokorra valót pedig egybegyűjtve is közzétett (Hatvanhét szómagyarázat. Akadémiai Kiadó, 1970).

Kiss Lajos felkészült szlavistaként, a lexikológia és a lexikográfia eredményes művelőjeként kezdett el helynév kutatással foglalkozni az 1960-as évek közepén. Munkássága egyfajta hagyomány folytatásának is tekinthető: a 20. század magyar helynév kutatásának több kimagasló képviselője éppen a magyarországi szlavisták közül került ki. Ez a magyar onomasztika szempontjából azonban egyáltalán nem tekinthető véletlennek, mivel a döntően történeti-etimológiai érdeklődésű helynév kutatás a magyarság Kárpát-medencei történetének legrégebbi időszakával mindig is különös figyelemmel foglalkozott, s a 10–15. század névtörténete nem nélkülözheti a magyar–szláv kapcsolatok megkülönböztetett vizsgálatát. E téren a modern magyar helynév kutatást Melich János alapozta meg a 20. század első felében, Kniezsa István pedig a század második harmadában jelentősen továbbfejlesztette és rendszerezte a magyar helynév kutatás addig felhalmozott ismereteit. Kiss Lajos tevékenysége az ő munkásságuk által kijelölt irányban haladt tovább. Tudományszemléletének meghatározó jegye volt az elődök eredményeinek őszinte tisztelete, ám ezzel együtt kritikus szemlélete. E felfogását mutatja az is, hogy mind Melichről, mind Kniezsáról tudománytörténeti portrét tett közzé „A múlt magyar tudósai” sorozatban (Akadémiai Kiadó 1995, illetve 1994). Rajtuk kívül a magyarországi szlavisztika további kiváló művelői közül még Asbóth Oszkár és Hadrovics László pályáját elemezte ugyanitt (1996, illetve 1999). A Kniezsa iránti tisztelete és szeretete abból is kitűnik, hogy tevékenyen részt vett Kniezsa legfontosabb munkáinak a 21. század fordulóján történt újrakiadásában is.

Kiss Lajos név kutatói munkássága azonban nemcsak a tudomány hazai hagyományaihoz kapcsolódott, hanem az európai onomasztika eredményeire is erősen

támaszkodott. Első névtani publikációi éppen ezt a tájékozódást mutatják: nagyívű tanulmányokban mutatta be magyarországi fórumokon az európai névkutatás legújabb eredményeit. Áttekintette az onomasztika legjelentősebb folyóiratait, megismertette hazai kutatótársaival az akkor még itthonról nehezen elérhető nemzetközi névtani konferenciák tematikáját, bemutatta a legfontosabb külföldi kézikönyveket. E szemlékben különösen a magyar névkutatás számára közvetlenül is fontos szláv és német onomasztika eredményeit részletezte, és kiemelt figyelmet szentelt az abban az időben megjelenő helynév-etimológiai szótáraknak. Az európai kutatási eredmények követése természetesen a későbbiekben is jellemezte tevékenységét: akadémiai székfoglaló előadásában például az európai víznévkutatás eredményeit tekintette át, előtérbe állítva azt is, hogy mindehhez a magyarországi onomasztika milyen eredményekkel tudott hozzájárulni (Az új európai víznévkutatás. Magyar Tudományos Akadémia, 2000). A széleskörű tájékozódást nemcsak elméleti-módszertani szempontból tartotta nélkülözhetetlennek, hanem amiatt is, hogy „az efféle széles horizontú kitekintés megóvhat bennünket az elbizakodottságtól, és ötleteket, munkafeladatokat ajánlhat további tevékenységünk kibontakoztatásához” (MNYTK. 183. sz. 31).

Kiss Lajos névkutatói munkásságának középpontjában az 1970-es évek elejétől egy helynév-etimológiai szótár létrehozása állt. E szótár első változata „Földrajzi nevek etimológiai szótára” címen 1978-ban jelent meg (Akadémiai Kiadó). A mű nemcsak a tudományos közvélemény szigorú szakmai elvárásait elégítette ki, hanem közérthetősége miatt valóságos könyvsiker is lett, s így egy évtized múltán a negyedik kiadás már az elsőnek a duplájára bővített változatban jelenhetett meg (Akadémiai Kiadó, 1988). E teljesen újnak tekinthető két kötetes szótárban Kiss Lajos a magyar helynévkutatás legnagyobb hagyományokkal rendelkező és legtöbb sikert felmutató vonulatát, a történeti-etimológiai kutatások eredményeit foglalta össze. A szótár 13 340 szócikkében ennél is jóval több név és névváltozat eredetével foglalkozik a szerző. A feldolgozott anyag nagy része a Kárpát-medence magyarok lakta területeiről való. A mai települések nevei mellett tárgyalja sok elpusztult középkori település nevét, nemcsak a nagyobb, hanem a kisebb vizek és hegyek megnevezéseit, de ezek mellett számos határnevet, sőt például fontosabb régebbi utcaneveket is bemutat. A magyar nevek között természetesen nagy számban szerepelnek olyan szláv, német, román stb. eredetű helynevek is, amelyek a magyarság több mint ezer éves Kárpát-medencei tartózkodása alatt kerültek be a magyar helynévkincsbe. A „Földrajzi nevek etimológiai szótára” a világ más tájairól is több ezer helynév eredetét mutatja be: ezek között úgy válogatott a szerző, hogy a Magyarországhoz közelebbi helyekről jóval nagyobb számban emelt be anyagot, mint távolabbi vidékekről, más földrészekről, ahonnan csak a legismertebb helyek megnevezései kerültek be a szótárba.

Kiss Lajos helynév-etimológiai szótára nemcsak a szerző kitűnő tájékozottságát, biztos válogatási elveit és hatalmas szerkesztői munkáját mutatja, hanem igen jelentős mértékben megjelennek benne a saját kutatási eredményei is. Találónan írta róla a szótár első kiadásának megjelenésekor a szintén kiváló névkutató és igencsak sokszínű munkásságot maga mögött tudó Kálmán Béla, hogy „mostanában keresve sem találhattunk volna jobb szakembert erre a roppant nehéz feladatra, mint Kiss Lajost, aki szlavisztikai, indoeuropeisztikai és magyar nyelvtörténeti tájékozottságát már eddigi műveiben és a TESz. I–II. kötetének szerkesztésében bebizonyította” (MNY. 75: 298). A monumentális alkotás nemcsak Kiss Lajos pályájának jelenti a legfontosabb teljesítményét, hanem a magyar onomasztika talán legjelentősebb összefoglalása is egyben, amely bármely más nyelv hasonló alkotásával összevetve is megállja a helyét.

A szakmai közvélemény a magyar névkutatás legerősebb területének hosszú idő óta a helynév-etimológiát tekinti. E tudomány szak valóban rengeteg eredményt halmozott fel az idők folyamán, ám az ide vágó írások távolról sem egyneműek: időben nagy karkülönbséggel keletkeztek, s ebből adódóan más-más módszerrel készültek, sok, a szakszerűség követelményeit mellőző publikáció is megjelent stb. Ahhoz, hogy ezek egynemű, egységes színvonalú szótárrá álljanak egybe, a szerzőnek rendkívül erős kritikai érzékre, határozott szerkesztői kézre s főképpen világos etimológiai alapelvekre és módszerekre volt szüksége. Ezekről Kiss Lajos elméleti igényű munkát nem írt ugyan, ám több minta értékűnek tekinthető névfejtést igen. Még a szótár megjelenése előtt tette közzé a *Hortobágy* név megfejtési kísérleteit mérlegelő írását (Műveltség és Hagyomány 15–16 (1972–74): 21–30), amelyben véglegesnek szánt megoldási javaslattal nem áll ugyan elő, de éppen ez a szemléleti nyitottság munkáinak egyik legfontosabb alapelve, mivel szerinte „a földrajzi nevek eredetének vizsgálata mint a valóság egyre tökéletesebb megismerésére irányuló tudományos tevékenység általában, soha le nem zárulhat, be nem fejeződhet” (i. m. 30).

Kiss Lajos pályáján a szótár kibővített, negyedik kiadásának megjelenését követő másfél évtizedben is a helynév-etimológia maradt meg fő kutatási területként: a szerző szinte ontotta az etimológiákat, amelyekből — ha egybegyűjténénk őket — sok száz oldalas kötet állna egybe. Névfajtéseit többnyire nem egyenként tette közzé, hanem leginkább csokorba kötve közölte őket. Kutatási anyagát ez idő tájt is szívesen válogatta a Kárpát-medence Magyarországon kívüli területeiről, a középkorban használt és azóta gyakran feledésbe merült nevek köréből vagy éppen az aktuális események által előhozott helynevek közül. Névfajtéseit a rövidegre, összefogottságra való törekvés, a tiszta és világos logika jellemzi, amely mögött azonban sokszínű, a polihisztorok tudására jellemző művelődéstörténeti anyag és — főleg az indoeurópai nyelvekből magyarázható nevek esetében — gazdag nyelvészeti háttérismeret húzódik meg. A helynév-etimológia sarkpontjának Kiss Lajos az analógiát tekintette, ami azt mutatja, hogy

a neveket nem mint egyes különálló nyelvi jeleket értelmezte, hanem mint egy történetileg kialakult névrendszer elemeit interpretálta őket.

Az etimológia kritikai érzékenységet, mértéktartó objektivitást követel, de nem nélkülözheti a szellemességet sem. Olyan gazdag életmű létrehozásához, mint amilyen a Kiss Lajosé, nem lehet elég a szellem józan racionalitása. Feltétlenül kell hozzá az az erős érzelmi kapocs is, amely tárgyához láncolja a szerzőt. Írásainak atmoszférája azt mutatja, hogy Kiss Lajos otthonosan érezte magát a szavak, nevek varázslatos világában, amely folyamatos alkotói ösztönzést adott számára. Élete vége felé így vallott erről: „Évtizedek óta alig múlik el nap anélkül, hogy ne foglalkoznék földrajzi nevek eredetének kutatásával is. A roppant gazdag névanyag szüntelenül kínál érdekesebbnél érdekesebb jelenségeket, amelyek felkeltik kíváncsiságomat, és utánajárásra, vizsgálódásra készítetnek” (MNy. 97: 294). Munkáiból azonban az is kitűnik, hogy nemcsak a szavakat, a neveket szerette, hanem az általuk felidézett helyek közül is nagyon sokhoz mély érzelmi kapcsolat fűzte. Ezért ír bensőségesen a Kárpátok szirtjeiről, a budai hegyek lankáiról, és ez magyarázza azt is, hogy helynév-etimológiai szótárába feltűnően sok debreceni nevet emelt be: a Csapó utca, a Péterfia utca (ahol az 53. szám alatt fekszik a szülőháza) nemcsak megvilágításra szoruló nyelvi alakulat volt számára, hanem a gyermek- és ifjúkor felidézője is egyben.

Kiss Lajos a névfejtő munkássága során felhalmozott gazdag elméleti tapasztalatait a „Földrajzi nevek nyelvi fejlődése” (Akadémiai Kiadó, 1995) című munkájában foglalta össze, amelyben kézikönyvszerű elrendezésben csaknem félszáz változástípust mutat be, igen gazdag példaanyagon szemléltetve. Az elemzett jelenségek többsége hangtani természetű, de akad közöttük szép számmal alaktani jellegű, valamint a helynevek jelentését érintő változás is.

Kiss Lajost a Kárpát-medence helyneveinek kronológiai kérdései különösen érdekelték. A nevek időbeli rétegeit főleg a víznevek, kisebb mértékben a hegynevek és a településnevek vizsgálata alapján igyekezett bemutatni. Az egyes kronológiai rétegek jórészt különböző nyelvi eredethez kapcsolhatók: Kiss Lajos ezek közül különösen szívesen foglalkozott — szlavista képzettségéből adódóan is — a szláv eredetű nevekkel, de vizsgálta a német, a román, a török, valamint az óeurópai és természetesen a középkori magyar eredetű helynevek különböző csoportjait is.

Tanulmányaiból az utóbbi években két válogatás is megjelent: a „Történeti vizsgálatok a földrajzi nevek körében” címmel kiadott könyv (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 1999) a névtani írásai közül tette közzé a legfontosabbakat, míg a „Szófejtés, szótárírás és nyelvtudomány-történet” című munka (Tinta Könyvkiadó, 2004) más témájú írásokat is magában foglal. Ez utóbbi könyv — noha születésnapjára készült — sajnos, már csak a jeles szerző halála után jelenhetett meg. Megtalálható benne Kiss Lajos életművének bibliográ-

fiája is (363–380), amelynek gazdagságát e nekrológ keretében igazán meg sem próbálhatjuk bemutatni.

Nem szólunk e helyütt a tudományos közéletben viselt számos funkciójáról, címéről, kitüntetéséről sem, mivel periodikánk sajátos megjelenési körülményeiből adódóan más fórumok nekrológjaihoz képest csak jóval megkésve búcsúzhathunk Kiss Lajostól. Az e körbe és az életpálya más részleteire vonatkozó tényeket megtalálja az olvasó másutt, itt azonban feltétlenül meg kell említenünk azt, hogy a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékével a 90-es évek közepétől jó kapcsolatokat ápolt. Tartott előadásokat magyar szakos egyetemi hallgatóknak és doktoranduszoknak egyaránt, részt vett doktori és habilitációs eljárásokban. Tudományos tanácsadóként és könyvek lektoraként segítette azt a munkát, amely pályázati keretben a történeti névtani kutatások előmozdítását célozta tanszékünkön. Véleménye, megjegyzései segítették elképzeléseink megvalósítását, bölcs tanácsai mindnyájunknak nagyon hiányoznak.

Kiss Lajos akadémikus, a magyar szókincstörténet és kiváltképpen az onomasztika utóbbi negyedszázadának meghatározó kutatója. Mindenekelőtt a Kárpát-medence helynévtörténetének vizsgálatában, a magyar–szláv nyelvi érintkezések történetének bemutatásában, de ezek mellett több más területen is olyan fontos eredményeket ért el, amelyek nemcsak a magyar tudományt gazdagították, hanem az európai onomasztikának és nyelvtudománynak is fontos részét képezik, s amelyre a későbbi tudósgenerációk mint biztos alapra támaszkodhatnak kutatómunkájukban.

HOFFMANN ISTVÁN

Mező András (1939–2003)

A magyar nyelvész, névkutató és történész Mező András 1939. november 28-án született Vas megyében, és egész élete is főképpen Kelet-Magyarországhoz kapcsolódott. Szülei már kisgyermek korában Nyírbogdányban telepedtek le, ahol aztán a kis András az általános iskolai tanulmányait is elkezdte. Itt szerzett élményei mélyen bevésődtek a fogékony gyermek gondolat- és érzélemvilágába. Középiskoláit Nyíregyházán végezte a Kossuth Lajos Gimnáziumban, majd a Vasvári Pál Gimnáziumban folytatta, ahol 1958-ban érettségizett. Ebben az évben lett a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának magyar–történelem szakos hallgatója. A tanulmányait sikeresen végző diák érdeklődése a nyelvészet felé fordult, ugyanis már hallgató korában bekap-

csolódott az „Új magyar tájszótár” anyagának a Magyar Nyelvtudományi Intézetben folyó gyűjtőmunkálataiba, s tanárai elismerésének következményeképpen egyben az intézeti oktató- és kutatómunkát segítő demonstrátori feladattal is megbízták. 1961-ben sikeresen szerepelt dolgozatával az Országos Tudományos Diákköri konferencián. Tanári diplomáját 1963-ban szerezte meg mindkét szakjából.

1963-ban megnősül, feleségül veszi az akkor végző Horváth Margit matematika szakos tanárnőt, s Nyíregyházára költöznek, mindketten ott vállalva állást. Boldog házasságukból két fiúgyermek született: András Attila és Szabolcs Árpád.

Mező András pályája kezdetétől, 1963-tól a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékéhez kötődött, ahol előbb tanársegédként, 1969-től adjunktusként, 1972-től docensként, 1976-tól főiskolai tanárként, 1997-től pedig egyetemi tanárként dolgozott.

Halálával nagy veszteség érte a Nyíregyházi Főiskolát, ahol élete végéig sikeres tanárként, a Magyar Nyelvészeti Tanszék vezetőjeként (1984-től), illetve főigazgató-helyettesként (1979–1990) dolgozott, de a magyar nyelvtudományt is, elsősorban a névtudományt, mert egyik kiemelkedő, eredeti meglátásokkal és nagy szorgalommal, odaadással és tudományát rendkívül eredményesen művelő alakját veszítette el.

Tanári pályáját feltétlen elismerés övezte. Lendületes, érdeklődést keltő előadásait, szemináriumait, gyakorlatait igazi tudományos alapokon nyugvó elméleti, módszertani igényesség és színvonal jellemezte.

Tudományos pályája is töretlenül haladt előre. Egyetemi doktori disszertációját „Nyírbogdány földrajzi nevei” címmel védte meg 1965-ben a debreceni egyetemen, 1969-ben az MTA ösztöndíjas aspiránsa lett Lőrincze Lajos vezetésével. Már egyetemi doktori disszertációja is jelezte, hogy elkötelezi magát a névtani kutatások mellett. A hivatalos helységnévadás felé fordul a figyelme. Kandidátusi értekezését „A magyar hivatalos községnévadás” címen védte meg 1978-ban, mely később „A magyar hivatalos helységnévadás” címmel jelent meg (Bp., 1982. 407 lap), de a hozzá tartozó „Adatok a magyar hivatalos helységnévadáshoz” című, 575 oldalas munka — önhibáján kívül, sajnos — csak 1999-ben látott napvilágot Nyíregyházán. Az MTA doktori fokozat megszerzéséhez újabb művel fogott hozzá, melynek címe „A templomcím a magyar helységnevekben. 11–15. század” (Bp., 1996. 1–314), s elnyerve a címet, még ugyanabban az évben habilitált (a „Vizsgálódások a magyar helynevek és személynevek körében” címet viselő tézisekkel) a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, s 1997-ben egyetemi tanári címet kapott.

Tudományos munkásságát azonban természetesen korántsem a címek megszerzése motiválta.

Már fent említett doktori dolgozatának elkészítése is jelezte annak a folyamatnak az elindulását, amely a névkutatás felé terelte a szerzőt. Párhuzamosan azonban más témák is érdekelték, amelyek a történettudománnyal érintkeztek (Nyírbogdány történeti földrajzi nevei. Nyíregyháza, 1965; A földrajzi nevek és a településtörténet. SzSzSz. 1966; Nyírbogdány. Tanulmányok a község történetéből. Nyírbogdány, 1969; A régi Nyíregyháza. Nyíregyháza, 1973 — a két utóbbi társszerzőkkel stb.). Mindezek a jobbra terjedelmes cikkek bizonyítják a szerző(k) önálló véleményalkotásra való képességét, alapos történettudományi tájékozottságát, s új eredmények elérésére alkalmas voltát is.

A személynévkutatás területéről ugyan viszonylag keveset publikált Mező András (A Várdai-birtokok jobbágynevei a XV. század közepén. Kisvárdá, 1970; Szabolcs megye rovásadó-összeírása 1453-ban. Nyíregyháza, 1985), de ezek is értékes fejtegetések a kérdéses témakörből.

Legértékesebb tanulmányai azonban a földrajzi nevek elmélyült vizsgálatának eredményeképpen születtek.

Pályájának kezdetén első könyveként jelent meg „A baktalórántházi járás földrajzi nevei” (Nyíregyháza, 1967), mely szinkrón gyűjtésnek tekintendő, de a járás élőnyelvi névanyagán kívül a szerző feldolgozta a megyei levéltári anyagokat, a helységnévtárakat és más nyomtatott kiadványok névanyagát is. Elméleti kérdésekkel foglalkozik akkor, amikor jogosan vitatta Inczeffi Gézának a közszavakétól eltérő strukturális elemzési javaslatait, vagy amikor figyelmeztetett arra, hogy Inczeffi példáinak egy része aligha minősülhet igazi, valóságos helynévnek, olykor csak írott források által felvett nevek, s ezzel Mező az adatok névi jellegének alapos vizsgálatára, a forráskritika szükségességére terelte a kutatás figyelmét (Megjegyzések a laza szerkezetű földrajzi nevekhez: MNy. 64 (1968): 51–6).

Fontos gondolatok találhatók „A típusváltás. Egy fejezet helységneveink élettanából” című cikkében a helynevek szerkezetéről, tipológiai sajátosságairól. A „történeti tipológia csak akkor képes megfelelni az önelvű névtan követelményeinek — fejtí ki a szerző —, ha kiegészítjük azt a helynevek változástípusainak rendszerével” (MNyTK. 183. sz. Bp., 1989. 144). Az önelvű névtani kutatások iránti igénye nemcsak itt kerül elő munkásságában.

Mező András jónéhány tanulmányt szentelt egyes helynevek etimológiai kérdéseinek, de mielőtt ezeket említenénk, hadd hívjuk fel a figyelmet a Németh Péterrel együtt készített etimológiai szótárra (Szabolcs-Szatmár megye történeti-etimológiai helységnévtára. Nyíregyháza, 1972). Mező András és Németh Péter munkájában a történeti és a nyelvtudományi jelleg szerves egységet alkot. Ebben a könyvben a Szabolcs-Szatmár megyében az Árpád-kortól napjainkig fennálló vagy elpusztult községek kezdeti történetét, s a nevek nyelvészeti magyarázatát találhatjuk meg. Ez a munka a legjobb helytörténeti kiadványok közé

sorolható, Kázmér Miklós szerint „színvonalas, korszerű módszertani alapelvekre épülő és gondos filológiai apparátussal megírt mű” (MNY. 70 [1974]: 121).

Az 1980-as évektől Mező András egyre több figyelmet fordít a mesterséges névadásra, a hivatalos névadás jelenségére, történetére, névtudományi jelentőségére. Ilyen kutatások ugyan voltak a korábbiakban is, de korántsem a probléma jelentőségének megfelelő mértékben. Ezért tarthatjuk rendkívül gyümölcsözőnek a névkutatás szempontjából, hogy Mező András külön monográfiát szentelt a kérdésnek (A magyar hivatalos helységnévadás. Bp., 1982). Ez az első olyan valóban fontos és gondos munka, amely jelentőségének megfelelően bizonyította a téma fontosságát, kidolgozásának szükségességét. A 18. századtól követte végig a településnevek alakulását, a régi nevek változtatásait, újak felbukkanását és meghonosodását. Érdekes elméleti megállapítás fogalmazható meg vizsgálatai nyomán, amit Hoffmann István úgy foglal össze Mező eredményeinek ismeretében, hogy „a természetes és a mesterséges névadás nagyon sok lényegi egyezést mutat, s a nyelvi jegyek a helységnevek e szempontból különböző eredetű válfajait sokkal inkább összekapcsolják, semmint elválasztják” (Magyar helynévkutatás 1958–2002. 127). A nevek hivatalos változtatásának gyakorlata ma is hasznát vehetné a műben található észrevételeknek, sőt tanácsoknak. Csak sajnálhatjuk, hogy az „Adatok a magyar hivatalos helységnévadáshoz” (Bp., 1999), mely tulajdonképpen az 1982-ben megjelent munka adattára, jelentős késéssel látott napvilágot, de így is rendkívül fontos munka a névtan területén.

A régi magyar helységnévtípusok közül már az 1980-as években talán a legnagyobb figyelemben — éppen Mező András eléggé nem dicsérhető érdeméből — az ún. patrocíniumi, azaz a templomcíméből alakult településnevek részesültek. E témakörben számos tanulmányt publikált. Önálló kötetként jelent meg „A templomcím a magyar helységnevekben (11–15. század)” (Bp., 1996) című, rendkívül értékes könyve, mely a magyar helynévkutatás egyik legjobb részösszegzése. A névtan egy igen jelentős területének, a középkori templomcíméből származó, természetes neveknek tulajdonképpen új, eddig hiányzó, korszakos jelentőségű összefoglaló jellegű feldolgozását nyújtja a kereszténység magyarországi elterjedésének kezdetétől: a 11. századtól a természetes névadáson alapuló típusok kialakulásának lezárultáig, azaz a 15. század végéig. Dolgozatának témája az ún. egyházi helynevek. A forrásanyaga hatalmas, 1390 templomcímet tartalmazó helynevet ölel fel. A könyv nagy hiányt pótol, hiszen ehhez hasonló teljességre, egy egyházi névcsoport komplex elemzésére és monografikus igényű tárgyalására addig nem volt példa. Ez az 1996-ban megjelent munka településneveink nyelvészeti és művelődéstörténeti elemzését végzi el megdöbbentő tájékozottsággal és alapossággal. Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy igen jelentős tudományos alkotás született, mely elsősorban természetesen név- és

nyelvtudományi-nyelvtörténeti jellege miatt hazai és külföldi, különösen a környező országok névtani kutatóinak érdeklődésére is feltétlenül számot tarthat.

A 2003-ban (Bp.) megjelent újabb kötet: „Patrocíniumok a középkori Magyarországon” az imént említett munka úgynevezett hiányait (az azonos alakú, illetve az ugyanazon névadóhoz kapcsolódó eltérő patrocíniumok szétválasztását) hivatott pótolni, másrészt a névkutatás, a névkutatók figyelmét igyekszik felhívni a maitól lényegesen különböző egykori templomnevekre, ugyanakkor rendszerszerűen közölt adatok tömegét is biztosítja a középkorra vonatkozó művelődéstörténeti kutatások számára. Nem kerüli el a szerző figyelmét a névadásban érvényre jutó motivációk feltárása sem. Az anyag maga a középkori magyar élet sokszínűségét, szellemi horizontjának kiterjedtségét is tükrözi. A névanyagot a mai névtudomány legmodernebb eredményeire támaszkodva, sőt azt továbbfejlesztve és elmélyítve tárgyalja.

Mint minden jelentős névkutató, Mező András is nagy figyelmet szentelt a névtani etimológia művelésének, számos igen értékes cikke jelent meg erről a területről is, s ezek rendkívül pontosan adatolt, megbízható és szellemes szövegtételek (pl. Földrajzi nevek Nyírbogdányból, A nyíri-rétközi gyepű, Szabolcs-Szatmár megye falunevei, Nyíregyháza, Szocsogó — Újszomotor, Máriapócs, Hajdúszoboszló neve, Félegyháza, Ágasegyház, Fele, Szegegyház és még sok-sok névféjtés — melyeknek lelőhelyére vö. NÉ. 21 [1999]: 13–4; ill. NÉ. 26 [2004]: 231–6).

Az alapos, elmélyült elméleti ismeretekkel rendelkező kutató természetesen nemcsak a nagyméretű alkotásokban fejtette ki véleményét a névtudomány elméleti kérdéseiről, hanem egy-egy rövid, de értékes cikkben is. Ezek között érdemes megemlíteni a nagy figyelmet és vitát keltett „Megjegyzések a laza szerkezetű földrajzi nevekhez” (MNy. 64 [1968]: 51–6), illetve „A földrajzi nevek és a településtörténet” (SzSzSz. 1966/2: 91–6) című tanulmányait, de érdekes a nevek „átköltöztetésével” kapcsolatos cikke is (A helynevek vándorlása a középkorban. MNyTK. 170. sz. Bp. 23–8), mely a névvándorlás mikéntjével és jellegével kapcsolatos kérdéseket próbál megfogalmazni és tisztázni.

Nem szóltunk még oktatói-nevelői munkásságáról, holott ízig-vérig tanárember volt. A kutatás mellett is elsőrendű fontosságúnak tartotta az alapos oktató munkát, az előadások és gyakorlatok színvonalas megtartását, a hallgatók bevezetését a tudományos munka folyamatainak megismerésébe, így sikerült a tudomány és a kutatás iránt fogékony hallgatókat nevelnie. Igen sok szakdolgozat és tudományos diákköri munka vezetője volt. Sokoldalú és szuggesztív oktatói tevékenysége a hangtántól, a nyelvjáráskutatástól a nyelvtörténetig terjedt. Gondja volt arra, hogy a főiskolai hallgatók minél inkább megközelítsék mind tematikában, mind igényességben az egyetemi oktatás színvonalát és módszereit. Meghatározó szerepe volt a főiskolák tanterveinek és vizsgarendszerének kidolgozásában, elsősorban a hangtan és a nyelvtörténet területén.

Rendkívül igényes, színvonalas vendégtanári munkája során, mind az Ungvári Állami Egyetemen, mind a nyitrai Pedagógiai Főiskolán nagy szolgálatot tett a magyar nyelv és nyelvtudomány ügyének, a magyarországi nyelvtudomány eredményeinek külföldi elismertetésében. Aktív oktatói feladatot vállalt a Debreceni Egyetem magyar nyelvészeti doktori képzésében, és a BTK Doktori Bizottságában, képviselve a Nyíregyházi Főiskolát is.

Tudományos közéleti munkássága széleskörű és elismerést érdemlő volt. Éveken át tagja volt az MTA Névtani Bizottságának, Magyar Nyelvtudományi Munkabizottságának, a Nyelvtudományi Bizottságának, a Magyar Nyelvtudományi Társaság pedig választmányának tagjává emelte.

Szerkesztői munkássága szintén elismerést érdemel, Hajdú Mihály professzorral együtt indították útjára 1979-ben a szép pályáivet megért Névtani Értesítőt, amely manapság már igen színvonalas periodikája a magyarországi névtudományi kutatásoknak, s jótékonyan segíti a tudományos utánpótlás nevelését, a kutatók szellemi erejének összefogását. Igen nagy gonddal végezte mintegy húsz éven keresztül rendkívül színvonalas főszerkesztői munkáját, melynek eredményeképpen a Szabolcs-szatmári Szemle (később Szabolcs-szatmár-beregi Szemle) országos hírű, tudományos körökben igen elismert folyóirattá vált. Tagja volt legtekintélyesebb nyelvészeti folyóiratunk, a Magyar Nyelv szerkesztő bizottságának.

Kiemelkedő oktatói, kutatói és tudományszervezői, tudományos közéleti tevékenységét számos magas elismerés kísérte, szinte felsorolni is lehetetlen, mégis megemlítünk közülük egy-néhányat. Oktatói munkáját a Kiváló Munkáért (1980) és Kiváló Pedagógus (1990) kitüntetéssel ismerték el, a Magyar Nyelvtudományi Társaság a Csűry Bálint-emlékéremmel ismerte el nyelvészeti, névtudományi munkásságát 1984-ben, Nyíregyháza Városi Tanácsa 1987-ben Besenyei-díjjal jutalmazta, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Önkormányzata pedig Szent László-emlékplakettel és Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyéért Díjjal (1995-ben) tüntette ki. Széchenyi Professzori Ösztöndíjat nyert el 1999-ben, mely komoly elismerése addigi munkásságának, s további bizalmat is kifejezett sikeres tudományos kutató munkája iránt.

Befejezésésképpen azt állapíthatjuk meg, hogy Mező András nagyon sokoldalú, minden tetteben felelősen tevékenykedő, mind az oktató, mind a kutatómunkában fáradhatatlanul és igényesen dolgozó személyiség volt. Munkássága tiszteletet ébresztett iránta, odaadása, segítőkészsége, jó kedélye magával ragadó volt. Családjának és a tudománynak élt, aki a barátságot rendkívül sokra becsülte, s mindig kész volt az élet igaz örömeit másokkal is megosztani, sport- és zeneszeretete pedig emberi énjét, belső harmóniáját teljesítette ki.

NYIRKOS ISTVÁN

Beszámoló a 2002/2003. és a 2003/2004. tanévről*

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén a két tanévben néhány személyi változás történt. Dr. Nyirkos István egyetemi tanár 70. életévét betöltve 2003 nyarán nyugalomba vonult, ám ezt követően is professor emeritusként segíti gazdag tapasztalataival a tanszéki oktatást és kutatást. 2003. augusztus 1-jétől Póczos Rita került a tanszékre tanársegédként, aki egyetemünkön szerzett diplomát 2000-ben magyar nyelv–német nyelv és irodalom szakon. Ezt követően doktori képzésben vett részt, amelynek során a 2002/2003. tanévet a Lipcsei Egyetemen töltötte, ahol névtani tanulmányokat folytatott. Mellettük Szikszainé dr. Nagy Irma, dr. A. Molnár Ferenc, dr. Kálnási Árpád és dr. Hoffmann István egyetemi docensek, dr. Kis Tamás, dr. Tóth Valéria és dr. Dobi Edit egyetemi adjunktusok (utóbbit 2003. július 1-jén léptették elő), valamint Rácz Anita és Szilassy Eszter tanársegédek alkották a tanszék oktatógárdáját. A tanszék könyvtárosa (a Finnugor Tanszékkel közösen) Hoffmann Istvánné, az intézet titkára pedig Kecskemétiné Legoza Eszter volt.

Szikszainé Nagy Irma 2003. június 30-ig látta el a Magyar Nyelvtudományi Intézet igazgatói feladatait, ezt követően dr. Maticsák Sándor, az intézet másik tanszékének, a Finnugor Nyelvtudományi Tanszéknek a docense kapott 3 évre szóló intézetigazgatói megbízást. A Magyar Nyelvtudományi Tanszéken Hoffmann István tanszékvezetői megbízatása 2003 nyarán lejárt, ám ismételten öt év időtartamra szóló megbízást kapott a tanszék irányítására.

Évek óta fokozottan törekszünk arra, hogy kiváló külső szakembereket is bekapcsoljunk az oktatásba, elsősorban azokon a területeken, amelyek oktatási profilunkból hiányoznak. E törekvésünket azonban komolyan korlátozza a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának s ebből adódóan tanszékünknek a nehéz pénzügyi helyzete. Mindennek ellenére ismét előadónk között üdvözölhettük Petőfi S. János professzort, a Maceratai Egyetem tanárát, aki a 2002/2003. tanévben nyelvfilozófiai stúdiumot adott elő mind a graduális, mind a doktori képzés keretében. Szabó Zoltán nyugalmazott egyetemi tanár mindkét tanévben tartott stílustörténeti előadásokat. A leíró nyelvészeti képzésben a korábbiakhoz hasonlóan Laczkó Tibor, egyetemünk Angol Nyelvészeti Tanszékének docense is részt vett, aki a harmadévesek számára mindkét félévben mondatnyi előadást és ehhez kapcsolódó szemináriumokat tartott. A 2003/2004. tanévben óráit Dobi Edit vette át. Ez utóbbi tanévben óraadóként Várnai Judit Szilvia is részt vett az oktatásban. A gyakorlóiskola tanárai, Sápiné Bényei Rita és Rákóné Imre Ágnes szak módszertani órákat tartottak.

* A Magyar Nyelvjárások előző, 41. kötetéből a szokásos éves beszámoló kimaradt, mivel a kötetet köszöntő könyvként jelentettük meg.

A 2002/2003. tanévben az első évfolyamon felmenő rendszerben új tantervet indítottuk el, amely az országos rendszernek megfelelően kredit alapú képzést valósít meg. Ugyanebben a tanévben a Bölcsészettudományi Kar bevezette a hallgatók egységes digitális tanulmányi nyilvántartását és ezzel együtt tantárgy-felvételét, amely ily módon a tanszékünkön egy évtized óta működő saját számítógépes tantárgyfelvételi program helyére lépett.

Hallgatóink tudományos sikerét mutatja, hogy az Országos Tudományos Diákköri konferencia 2003. évi rendezvényén részt vevő dolgozatok közül háromnak a szerzője ért el helyezést. A névtani szekcióban első lett Reszegi Katalin (Etimológiai és tipológiai vizsgálatok a régi magyar hegynevekben — témavezető: Tóth Valéria), második pedig Fehér Krisztina (A magyar ragadványnév-kutatás első korszaka. 1872–1957. — témavezető: Kis Tamás). A nyelvtörténeti szekcióban Boros Katalin (Az irgalmas szamaritánus példázata régi szövegeinek összehasonlító szótörténeti vizsgálata — témavezető: A. Molnár Ferenc) szintén első díjat nyert el. Két diákköri konferencián nyújtott kiemelkedő tudományos teljesítményéért Fehér Krisztina 2003-ban Pro Scientia Aranyérmert kapott. A 2002/2003. tanévben a pedagógusjelöltek Nagy J. Béla helyesírási versenyén Kékesi Csilla IV. éves hallgató harmadik díjat nyert el, a 2003/2004. tanévben pedig az országos anyanyelv-tanítási versenyen Sarkadi Mária IV. éves hallgató ért el harmadik helyezést. Mindkettőjüket Szilassy Eszter készítette fel a versenyre.

A hallgatók tudományos munkájának fokozott támogatása érdekében elhatároztuk, hogy a 2003/2004. tanévtől kezdődően minden tanévben tanszéki tudományos diákköri versenyt hirdetünk. Ezzel segíteni kívánjuk hallgatóink folyamatos munkavégzését, és egységes bírálati rendszerben nyújtunk lehetőséget arra, hogy tudományos teljesítményüket összemérjék. Az első alkalommal három pályamunka kapott jutalmat: első helyezést Tóth Enikő (A palatalizálódó mássalhangzók és -j felszólító módjel összeolvadásának jelölése Pázmány Péter Imádságoskönyvének két kiadásában — témavezető: A. Molnár Ferenc), második helyezést Kenyhercz Róbert (Az ómagyar kori helynevek hangszerkezeti sajátosságai — témavezető: Hoffmann István), harmadik helyezést pedig Pántya Szilvia (Asszonynevek a mai női névadás rendszerében — témavezető: Nyirkos István) ért el.

A doktori képzés a korábban kialakult keretben folyt: a magyar nyelvtudományi alprogram a Kertész András professzor vezette Nyelvészeti Doktori Iskola részeként működött. A doktori képzést vendégoktatóként B. Gergely Piroska, a Miskolci Egyetem professzora segítette. A doktori program ösztöndíjas hallgatói a 2002/2003. tanévben az alábbiak voltak: III. évfolyam: Bényei Ágnes, Póczos Rita, Szabó Edina és Dudás Györgyi, II. évfolyam: Fazekas Ildikó, I. évfolyam: Loós Andrea. A 2003/2004. tanévben I. évfolyamra az alábbi ösztöndí-

jas hallgatókat vettük fel: Fehér Krisztina, Gyórfy Erzsébet és Reszegi Katalin. Doktoranduszaink mindnyájan részt vettek a tanszéki oktatómunkában is.

A doktori program keretében 2003-ban habilitált Maticsák Sándor „A mordvinföldi víznevek rendszere” című értekezésével. Tanszékünk oktatói közül ugyanebben az évben PhD fokozatot szerzett summa cum laude minősítéssel Rácz Anita „Bihar vármegye ómagyar kori településneveinek névrendszertani vizsgálata” című értekezésével. Témavezetője Hoffmann István volt. Doktori programunk keretében szerzett PhD fokozatot 2004-ben egykori hallgatónk és doktoranduszunk, Várnai Judit Szilvia is „A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben” című dolgozatával. Témavezetője szintén Hoffmann István volt. Az értekezés azóta megjelent a Tinta Kiadó gondozásában (Bárhogy nevezzük... A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben. Bp., 2005). 2003-ban egyéni felkészülőként A. Molnár Ferenc irányításával doktorált Fekete Csaba, a Debreceni Református Kollégium Könyvtárának munkatársa „Psalterium gradualis: az Öreg graduál Zsoltárkönyvének nyomtatott és kéziratos hagyománya, a protestáns graduálok főbb kérdései” című értekezésével. Ugyanebben az évben szerzett doktori fokozatot egykori doktori ösztöndíjasunk, a Szentesi Főiskola oktatója, Katona Krisztina is „A határozói viszony kifejezésére szolgáló grammatikai eszközök rendszere a Bécsi Kódexben” című dolgozatával. Témavezetője Sebestyén Árpád volt. Kecskés Judit, a Miskolci Egyetem adjunktusa B. Gergely Piroska vezetésével készítette el és védte meg 2004-ben „A 18–19. századi Miskolc keresztnévhasználatának felekezeti, etnikai és társadalmi jellegzetességei” című értekezését. A magyar nyelvészeti doktori alprogram keretében 2002 őszen habilitált Kemény Gábor, az MTA Nyelvtudományi Intézetének munkatársa, a Miskolci Egyetem oktatója.

A tanszéken folyó tudományos kutatómunkát e tanévben is jelentős pályázati támogatások segítették. Szikszainé Nagy Irma vezetésével tovább folyt az OTKA által finanszírozott „Egy poliglott szövegnyelvészeti-szövegtani kutatóprogram” című pályázati munka, amelynek első periódusa 2002-ben zárult. A program eredményeit közreadó *Officina Textologica* sorozat 6. kötete a 3. kötethez kapcsolódó diszkusszió anyagát tartalmazza (Szövegmondat-összetevők lehetséges lineáris elrendezéseinek elemzéséhez. Szerk. Szikszainé Nagy Irma. Debrecen, 2002. 140 lap). A 2001 őszen „A kontrasztív szövegnyelvészet aspektusai” címmel megtartott konferencia anyaga ugyanilyen címen a sorozat 7. köteteként jelent meg (Szerk. Petőfi S. János és Szikszainé Nagy Irma. Debrecen, 2002. 166 lap). Az *Officina Textologica* 8. darabja Dobi Edit korábban megvédett doktori értekezését adja közre (Kétlépcsős szövegmondat-reprezentáció szemiotikai textológiai keretben. Debrecen, 2002. 200 lap). A kutatási programot 2003-tól kezdődően az OTKA további támogatásban részesítette. 2003 őszen Szikszainé Nagy Irma A kontrasztív szövegnyelvészet aspektusai címmel szervezett konferenciát, amelynek anyaga ugyanezzel a címmel az OT 9. kötete-

ként látott napvilágot (Szerk. Petőfi S. János és Szikszainé Nagy Irma. Debrecen, 2003. 119 lap).

A. Molnár Ferenc szintén az OTKA támogatásával folytatta „Régi magyar szövegek nyelvi és művelődéstörténeti magyarázata, kiadása” című kutatási programját, amelynek első szakasza 2003-ban zárult le. Ennek keretében a Nyelvi és Művelődéstörténeti Adattár újabb kötetei jelentek meg. A 3. kötetben Fekete Csaba adta közre a Pataki ágendát (Liturgia Sacrae Coenae. Sárospatak, 2003. 106 lap). A 4. kötet tanulmányokat tartalmaz a magyar egyházi nyelv története köréből (Szerk. A. Molnár Ferenc és M. Nagy Ilona. Debrecen, 2003. 218 lap), az 5. kötet A. Molnár Ferenc munkája (Reguly Antal finn népköltészeti fordításai. Debrecen, 2003. 66 lap).

Nyirkos István vezetésével tovább folyt az uráli nyelvek névkutatási programja, amelynek első periódusa 2003-ban zárult le. A munka folytatásához 2004-től kezdődően az OTKA újabb négy évre szóló támogatást nyújtott. Az itt tárgyalt két tanévben az Onomastica Uralica sorozatban újabb kötet nem jelent meg ugyan, de a periodika több száma előkészítés, szerkesztés alatt állt.

Hoffmann Istvánnak az OTKA által támogatott kutatási pályázatai az ómagyar kori helynévkincs feltárására irányulnak. Korábbi OTKA és MKM K+F pályázatainak folytatásaképpen 2001-ben az OTKÁ-tól a „Korai magyar helynévszótár” 1. kötetének elkészítéséhez nyert el támogatást, amely 2004 végéig szól. E kutatási program keretében jelent meg „A Magyar Névarchívum Kiadványai” című sorozat 7. köteteként Hoffmann István habilitációs értekezése „Magyar helynévkutatás. 1956–2002” címmel (Debrecen, 2003. 281 lap).

Kálnási Árpád OTKA támogatással készíti a debreceni civis szótárt, amelynek szerkesztése az itt tárgyalt időszakban is folyt. Jakab László nyugalmazott egyetemi docens az általa szerkesztett „Számítógépes nyelvtörténeti adattár” 10. köteteként saját munkáját adta közre „A Jókai-kódex mint nyelvi emlék” címmel (Debrecen, 2002. 527 lap). A 11. kötet Jakab László és Bölcseki András közös munkája (Egy XVI. századi emlékirat szókinestára. Zay Ferenc: Az Landor feyrwar el wezessenek oka e woth es igy essewth. 1535 k. Debrecen, 2003. 261 lap).

A szintén Jakab László által szerkesztett „A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai” című sorozatnak az itt tárgyalt időszakban öt kötete jelent meg, elsőnek a 77. szám alatt Kenéz Tünde „A debreceni könyvkötészet szókinestára” (Debrecen, 2002. 77 lap) című dolgozata. Kosuth Lajos születésének 200. évfordulója alkalmából Szikszainé Nagy Irma „Kosuth Lajos, a szó művésze” címmel egyetemünkön konferenciát szervezett, amelynek anyaga az ő szerkesztésében a sorozat 78. számaként látott napvilágot (Debrecen, 2002. 131 lap). Doktori programunk keretében készült értekezését jelentette meg Domonkosi Ágnes „Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban” cím alatt (79. szám. Debrecen, 2002. 248 lap). A

kiadványsorozat 80. kötete tanszékünk nyugalmazott professzorának, Sebestyén Árpádnak a névutó kutatásaiba enged bepillantást (A névutók állománya és rendszere a Jókai-kódexben. 1373 u. Debrecen, 2002. 190 lap), a sorozat 81. darabja pedig Boda István Károly és Porkoláb Judit munkája (A hipertext alkalmazása a szövegek értelmezésében. Debrecen, 2003. 145 lap).

A tanszék oktatóinak a fentiekén kívül másutt is jelentek meg önálló munkáik. Szikszainé Nagy Irmának a 2001-ben napvilágot látott „Szövegértés — szövegelemzés — szövegalkotás” című tankönyvét második kiadásban is közzétette az Osiris Kiadó (Bp., 2003. 375 lap), s ugyanitt szintén második kiadásban jelent meg „Leíró magyar szövegtan” című könyve is (Bp., 2004. 524 lap).

A tanszék oktatói a fenti önálló munkák mellett számos tanulmányt és más írást tettek közzé hazai és külföldi fórumokon, előadói voltak különböző konferenciáknak és tanácskozásoknak. Ezek közül kiemelendő a VII. Nemzetközi Magyar Nyelvtudományi Kongresszus, amelyen hat kollégánk szerepelt előadással. Megemlítendő még, hogy Hoffmann István 2003. szeptember 1-jétől kezdődően három év időtartamra elnyerte a Széchenyi István Ösztöndíjat.

A tanszékről további információk találhatóak a <http://mnytud.arts.klte.hu> honlapon.

HOFFMANN ISTVÁN